

Nazwa instytucji

Książnica Cieszyńska

Tytuł jednostki/Tytuł publikacji

Artykuł "15 Skolsk hłdka. esk a nmeck koly..."

Liczba stron oryginału

2

Liczba plików skanów

3

Liczba plików publikacji

3

Sygnatura/numer zespołu

TR 031.106

Data wydania oryginału

1911

Projekt/Sponsor digitalizacji

Dofinansowano ze środków WPR Kultura+

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

NARODOWY
INSTYTUT
AUDIOWIZUALNY

KULTURA+

Školská hlídka.

České a německé školy.

Znamé vídeňské punktače měly za důsledek rozdělení zemské školní rady v Čechách ve dvě sekce, českou a německou, jímž byla svěřena správa školní obou národností; od těch časů má každý národ své školství celkem ve svých rukou. To nezůstane bez vlivu na hojnost a vypravení národních škol, utěšovali se přátelé lidového vzdělání, neboť oba kmeny v zemi zdůrazňovaly do té doby, že jeden druhému brání přivést školu na žádoucí výši. Očekávali závodění ve zřizování škol a jejich úpravě a očekávali je zejména na straně české, neboť školství německé prozíravou politikou, láskou a obětovností, kterou je obyvatelstvo vždy vyznamenávalo, bylo hodně výše nad našim. Leta plynou a přináší pokaždé málo radostný fakt, že jsme svou školu nepřivedli posud na onen stupeň rozvoje, na jakém stojí německá. Potřeba vzdělání není u nás pořád tak živě pocíťována jako u našich sousedů, protože nevěnujeme vzdělávacím ústavům tolik péle a tolik peněz jako oni. Letošní zpráva zemské školní rady je toho novým dokladem.

Podle sčítání, provedeného před 10 lety, žije v Čechách ze všeho obyvatelstva 62·7%, Čechů a 37·3%, Němců. Počet českých a německých škol tomu poměru neodpovídá; Němci, starající se, aby mládež jejich měla školy co nejpřístupnější, zřizují je téměř v každé osadě. Horská povaha krajů jimi obydlených dává podnět ke školám mnohým, třeba o málo třídách. Ale při tom se nijak nepřehlíží význam škol nejdokonaleji organizovaných, totiž takových, jež vrcholí třídami školy měšťanské, naopak právě tyto se těší zvláštní oblibě. Ze všech měšťanských škol v Čechách jich mají Němci 38·5%, my pak jen 61·5%. To znamená, že se nám jich dle populace nedostává 20.

K nejvýznačnějším rysům školní úpravy náleží počet dětí umístěných ve třídě. O tom není pochyby, že třída, v níž sedí 40 žáků, podává jistější záruku zdárné práce než ona, která má žáků 60; od počtu chovanců je odvislo častější nebo skrovnější zaměstnávání se jedním z nich, a hlavně individuální výchovné působení na jeho mysl. S pokračující industrialisací každého státu a země rostou požadavky kladené na školu, takže se od ní vymáhá nejen dokonalé plnění úkolů, které jsou jí přiděleny již ode dávna, ale staví se před úkoly nové. Zákonodárství, jež si je toho vědomo, snižuje nejvyšší možný počet žáků na třídu. V Norsku smí sedět ve školní světnici nejvýše 40 dětí a v Holandsku se přiděluje učitelů rovněž jen 40 žáků. Dánský zákon připouštěl před 100 lety na třídu 80 žáků, r. 1856 ustanovil jich na třídu 50 a nyní je tam zákonný počet jen 35. V Rakousku bylo určeno před 40 lety na třídu 80 žáků a zůstaveno zemím, chtějí-li to číslo zmenšit; posud toho nečinil žádný zemský zákon a tak se ucí v některých třídách v Čechách právě tolik dětí jako v Haliči a v Tyrolích.

Ten nejvyšší počet nemůže být nikde dodržován, protože školní mládež určité obce lze jen výjimkou rozdělit po 80. Ale zákon je dobrou ochranou opozdění smýšlení rozhodujících kruhů v krajích, kde se lidovému vzdělání nepřije. Kde však pochopili jeho význam, usilují, aby praxe předstihla jeho ustanovení. Stupeň toho pochopení v jednotlivých školních okresích v Čechách ukazuje názorně tento pořad a připojený počet dětí na třídu, vypočtený dle zprávy zemské školní rady:

Okres	Průměrný počet žáků	Okres	Průměrný počet žáků
1. Praha něm.	34·4	41. Náchod č.	51·9
2. Dubá n.	40·7	42. Broumov č.	51·9
3. Jindř. Hradec n. . . .	42·2	43. Trutnov n.	52·1
4. Rumburk n.	43·3	44. Žatec n.	52·2
5. Praha čes.	43·7	45. Jilemice č.	52·3
6. Kr. Dvůr n.	44·2	46. Stříbro n.	52·4
7. Teplá n.	44·4	47. Karlovy Vary n. . . .	52·5
8. Žamberk n.	44·9	48. Lanškroun n.	52·5
9. Kralovice n.	47·0	49. Fridland n.	52·5
10. Warnsdorf n.	47·2	50. Semily č.	52·5
11. Prachatice n.	47·5	51. Budějovice č.	52·6
12. Jablonné	47·6	52. Rokycany č.	52·6
13. Mn. Hradiště č. . . .	47·7	53. Děčín n.	52·7
14. Jičín č.	48·2	54. Třebon č.	52·7
15. Králové Dvůr č. . . .	48·2	55. Jablonec n.	52·9
16. Žlutice n.	48·6	56. Ústí n. L. n.	53·0
17. N. Brod	48·6	57. Kr. Vinohrady č. . . .	53·1
18. Liberec město n. . . .	48·8	58. Klatovy n.	53·1
19. Planá n.	48·9	59. Horšův Týn n.	53·2
20. Sluknov n.	49·0	60. Lanškroun č.	53·3
21. Jáchymov n.	49·2	61. Karlín č.	53·3
22. Liberec venkov n. . . .	49·7	62. Plzeň č.	53·4
23. Přísečnice n.	49·7	63. Kadaň n.	53·4
24. Tachov n.	50·0	64. Sedlčany č.	53·6
25. Podbořany n.	50·0	65. Sušice č.	53·6
26. Nová Paka č.	50·1	66. Žižkov č.	53·7
27. Jindř. Hradec č. . . .	50·1	67. Domažlice n.	53·8
28. Turnov č.	50·3	68. Rakovník č.	53·9
29. Nové Město č.	50·3	Průměr v celé zemi 53·96	
30. Ledec č.	50·6	69. Nový Bydžov č.	53·9
31. Litomyšl č.	50·6	70. Polička č.	54·0
32. Vrchlabí n.	50·7	71. Kamenice n. L. č. . . .	54·1
33. Č. Lípa n.	50·7	72. Brandýs n. L. č. . . .	54·2
34. Sušice n.	50·8	73. Loupy č.	54·5
35. M. Lázně n.	50·9	74. Roudnice č.	54·6
36. Broumov n.	51·1	75. Pardubice č.	54·9
37. Žamberk č.	51·3	76. Mělník č.	55·0
38. Kr. Hradec	51·4	77. Teplice n.	55·1
39. Poděbrady č.	51·4	78. Duchcov n.	55·1
40. Litoměřice n.	51·9	79. V. Mýto č.	55·6

Okres	Průměrný počet žáků	Okres	Průměrný počet žáků
80. Blatná č.	55·6	100. Trutnov č.	58·2
81. Něm. Brod č.	55·6	101. Pelhřimov	58·5
82. Cheb n.	55·8	102. Smíchov č.	58·5
83. Chotěboř č.	55·9	103. Polička n.	58·8
84. Falknov n.	55·9	104. Kaplice n.	59·0
85. Čáslav č.	56·0	105. Strakonice č.	59·2
86. Kutná Hora č.	56·0	106. Krumlov n.	59·4
87. Č. Brod č.	56·1	107. Prachatice č.	60·3
88. Benešov č.	56·1	108. Chomutov n.	60·5
89. Milévsko č.	56·5	109. Písek č.	60·6
90. Příbram č.	56·6	110. Budějovice č.	60·9
91. Kolín č.	57·0	111. Týn n. Vlt. č.	61·0
92. Krumlov č.	57·0	112. Litomyšl n.	61·0
93. Tábor č.	57·1	113. Přestice č.	61·1
94. Most n.	57·5	114. Aš n.	61·2
95. Kraslice n.	57·5	115. Hořovice č.	61·8
96. Rychnov č.	57·5	116. Domažlice č.	62·7
97. Ml. Boleslav č.	58·0	117. Slaný č.	63·6
98. Královice č.	58·0	118. Klatovy č.	64·5
99. Chrudim č.	58·1	119. Kladno č.	66·6

Školních okresů je v Čechách 119, z nichž 76 českých a 53 německých. Ve vyznačeném pořadí jsou neradostná fakta. Méně žáků než je průměr v celé zemi má 41 okresů českých a 27 německých. Čtete-li je od začátku, najdete první český okres, totiž pražský, až na pátém místě, 4 německé okresy jsou před ním. První je okres, který tvoří německé školy pražské. Náklad na obojí, na české školy i na německé platí se v hlavním městě výmínečně z obecních peněz; německé školy jsou z nich mnohem štedřeji obměšeny než české — dokládám, že se to neděje dobrovolně — mají menší počet dětí ve třídě, mohou více vykonat a to je jistě také příčina, že jsou vyhledávány i českou mládeží. V českých třídách je víc skoro o třetinu žáků — což aby Praha odváděla české děti z německých škol tím způsobem, že by i v českých třídách byla naděje na tentýž úspěch ve vyučování, přičinila se, aby jejich osazení nebylo četnější než na školách německých? Z okresů, které mají ve třídě méně než 50 žáků, je 19 německých a jen 4 české. České okresy jsou převážnou většinou v řadě, která vykazuje vyšší číslo než průměrné; v té je jich 39, kdežto německých pouze 12. Lze mluvit o hotovém zanedbávání školství, jsou-li na zadních a nejzadnějších místech okresy bohaté: Čáslav, Kutná Hora, Č. Brod, Kolín, Mladá Boleslav, Chrudim, Smíchov, Slaný a Kladno. Přes 60 žáků připadá na třídu v 15 okresích a z těch nejopozděnější jsou 3 německé a 10 českých. Naše veřejnost by si je měla dobře zapamatovat.

V čem tkví příčina opravdové péče o školu v okresech německých a chatrného plnění povinností na straně české? Na váhu padá zámožnost okresů, chudé obce se nerady odhodlávají k nákladu na stavbu a udržování škol. Jsou však také hejtmanství, která tvoří dva školní okresy, český a německý. Oba jsou hospodářsky stejně silné, tady je tedy srovnání nejvýš poučné. Takových stejnojmenných okresů školních je 17, ale jen ve 4 případech mají z nich Češi lépe zařízené školy, ve 13 nedrží s Němci krok. Zde nesouvisí tedy ten zjev s hospodářskou silou kraje, A ovšem na nedostatečné prostředky obecní nemohou odkazovat bohatí agrárníci na Kladensku, Slansku nebo Smíchovsku. České pokulhávání za německou starostlivostí o školu nelze vysvětlit jinak než menší láskou ke vzdělání, která není dost mocnou vzpruhou k opatrování škol. Zámožní zemědělci v českém území, kteří v obci a okrese rozhodují o škole, ji měří jinak než průmyslníci v krajích německých; nevyspělý agrarismus nemůže potřebovat probudilých dělníků, jejichž nízké vzdělání mu přináší větší prospěch, a on staví vlastní zájem nad obecné dobro. Rovněž padá na váhu oddanost lidu našeho katolicismu a skrovné tradice české školy. Bylo by přirozeno žádat od dozorců orgánů, aby povzbuzovaly a pomáhaly k dokonalejšímu vybudování školy. Jinde se to děje; u nás jsou však inspektori především úředníky, kteří touží po přízni nahore, a nahore si takové práce nepřejí.

Dopisy.

Z Tuřan. (Výsledek voleb.) Dne 15. ledna konala se u nás celoroční valná hromada Všeodbového spolku v Tuřanech. Valná hromada provedla nové volby, při nichž byli zvoleni tito funkcionáři, Předsedou Jan Malec, místopředsedou Frant. Tanus, pokladníkem O. Pšenička, jednatelem Frant. Zelenka. Dále tři členové výboru: Vojtěch Horejší, Čeněk Luňák, Karel Svoboda.

Z Roudnice. (Vítězství organizovaného dělnictva.) Okresní nemocenská pokladna, nalézající se v rukou řiditelů a majitelů závodů a továren, odhodlala se po čtyřleté jejich vládě k vypsání voleb delegátů. Aby své neomezené panství vládnoucí panská klika i nadále sobě zachovala, vypsalo představenstvo pokladny volby na osm dnů a nařídilo volení poštou. Pánové věřili své vlivuplné moci, již nad dělnictvem v továrnách mají a spoléhali na dávno osvědčené a dokázané volební obratnosti. Leč naše organizované dělnictvo nedbalo nátlaku a spojenou silou, vzdor krátké době volební, vrhlo se do voleb a porazilo pány ohromnou většinou hlasů. První telefonické zprávy, našim redakcím od volebního výboru zasláné, sdělovaly, že vládnoucí strana obdržela 272 hlasů a naše strana sociálně demokratická 336. Zprávy tyto nejsou přesné, neboť dle konečně provedeného sčítání dopadla volba pro panstvo ještě hůře. Všechny voličů bylo 678. Roudnický cukrovar nechal dodatečně zanést do volebních seznamů ještě 36 hlasů. I naši soudruzi sažádali o zanesení 22 hlasů, takže opravený seznam po uplynutí reklační lhůty čítal 636 voličů. Z tohoto počtu obdržela naše kandidátní listina 336 a měšťácká 202 hlasy. Obdržela tedy naše strana o 134 hlasů více, nežli strana vládnoucí. Při volebním sčítání byla strana naše po urgenci poslance soudr. Biňovce a okresního důvěrníka soudr. Vl. Berana zastoupena dvěma soudruhy Halajem a Grubnerem. Při sčítání hlasů prohlásila strana vládnoucí, že má sebraných 272 hlasů, z čehož vznikly první zprávy, že vládnoucí strana obdržela výše uvedený počet. Když však naši zástupci naléhali, by hlasy byly sčítány, tu shledalo se, že pánové si 70 hlasů otevřením úst připočetli. Překvapení páni omlouvali se, že stalo se tak omylem při počítání. Tento mýlný počet byl by pánům vyšel, nebýtí naší ostražitosti, 70 falešných hlasů! Podrbané chtěli pánové získati dalších 76 hlasů tím, že sluha z cukrovaru přinesl 76 lístků, znějících na jména dělníků z Tábořska a Jičinska, kteří loni v měsíci listopadu pracovali zde na kampani. Naši soudruzi opřeli se tomtu druhému násilí a poukázali, že tito zcela noví voličové nebyli zaneseni do seznamu a že nemají proto volební právo. Proti názoru našich soudruhů namítal intervenující komisař dr. Němec, že volič nemusí v seznamu býti, jen když se prokáže, že je v katastrálním seznamu členů! Jelikož ale hlasy přineseny byly ve 1/11. hod. a o 10. hod. minula doba voleb, odmítla tedy komise jejich přijetí. Dělníci z tábořska a jičinska ani nevědí, že měli se státí nástrojem volebního vítězství pánů z pokladny roudnické. Když nepodařilo se pánům, takovými jednáním prosaditi svoji kandidátku, pak musili s kyseými obličejí konstatovati veliké a čestné vítězství naší strany. Zdar práci, zdar dělnictvu, zdar české straně sociálně demokratické na Podřipsku.

Z Unhoště. Již delší čas rádí kulhavka a slintavka, takže již tři trhy na dobytek byly zakázány. V celém okresu unhoštěském má býti bedlivý dozor nad převáděním veškerého dobytka. To je všecko dobře, ale nad převážením mléka se neděje dosud ničeho, což dokazuje následující: Od 15. ledna t. r. zdražili zde agrárníci mléko o 3 h na litru. V odvetu za to nechali jim veškerí mlékaři mléko klidně doma. Nyní, aby jim neušel zisk, ba aby si získali nový trh, posílají mléko do Vysočanské mlékárny k drobnému prodeji. Netřeba upozorňovati, že to neslouží ku cti jmenované mlékárny, aby konsumovala mléko tak pochybné jakosti. Upozorňujeme úřady, aby konaly v této záležitosti svoji povinnost, vždyť i v Praze žádají konsumenty za peníze zdravé potraviny.

(Zasláno.)

Koberce a záclony. Železný nábytek. Dětské vo- zíky a postýlky

nejlevněji nakoupíte u firmy

JOSEF SOKOL, Praha I.,

Ovocný trh č. 12. a ve Velkém Bazaru na Příkopě č. 27., dříve místnosti fy E. Jaroměřský. Pozor na firmu. Levné ceny. Cenník zdarma. 4570

(Zasláno.)

První zásilka argentinského masa

pro Prahu a předměstí přišla právě do prodeje. Ve Vídni si maso chválí, ačkoliv polévka z něho je poněkud mdlá. Tomu se dá však lehko odpomoci dle tohoto návodu: Maso se vypere (nenechati ležeti ve vodě) a vloží ihned do vařící vody, ve které se již vše potřebné (zelenina atd.) nachází. Jakmile je maso měkké, přidá se nějaká zavářka, polévka se nechá povařit a před podáním na stůl okoření se několika kapkami

MAGGIHO polévkového koření.

Polévka z argentinského masa, zlepšená tímto osvědčeným kořením, uspokojí i nejzmlsanější jazyček. 5242

(Zasláno.)

Čisté, Bílé, Krásné

stane se vše,
co jest myto
mýdlem s čápem.

5522

(Zasláno.)

ISTE CHUDOKREVNÝ?

PIJTE

ADRIA

(PERLA JADERSKÁ)

Adria (Perla jaderská) jest nejstarší a jediná známka krevního vína, která se všestranně napodobí, jelikož jakost její jest nedostižitelná. Sfézte se škody při nákupu podobně znějících napodobenin! 5150

Hlav. zástupce: **Hugo Jilovský, Praha-Strašnice.**